

Glåmdalen v/ Liv Rønnaug Bjerke Lilleåsen

Glommasvingen-saken

Storskolen hvor alt gikk galt, og hvor vår journalistiske innsats hele tiden har hatt følgende målsetting:

Til det beste for barna, foreldre/foresatte og ansatte i Sør-Odal kommune!

Reportasjeledere: Terje Sundby og Fredrik Økstad Sandberg

Kongsvinger, 15.06.2023

1. Innledning og bakgrunn

Glommasvingen skole i Sør-Odal er en av landets største 1.–10. trinnskoler, og sto ferdig i 2019 etter en stor politisk kamp. Skolestruktursaken delte kommunen i to og skapte nye politiske fraksjoner som fortsatt preger kommunen.

Skolen ble slått sammen av fem grendeskoler. Elevantallet på disse varierte fra rundt 50 på den minste til rundt 250 på de største. Sammenslåingen skulle samle kommunens pedagogiske ressurser og gi elevene et likere og bedre tilbud. Skolen har rundt 800 elever og over 100 ansatte, hovedsakelig lærere.

Skolen har vært preget av utfordringer nesten fra åpningen høsten 2019. Dårlig prosjektplanlegging førte til for små lokaler. I tillegg ble ikke utstyr fra grendeskolene tilstrekkelig ivaretatt. Lærerstaben, som kom fra fem forskjellige skolekulturer, slet med å etablere en felles kultur. [I tillegg var skoleledelsen svak](#). Dette har resultert i svakere læringsresultater og dårligere trivsel blant elevene.

Samtidig har det vært svak kommunikasjon mellom skoleeier Sør-Odal kommune og stedlig skoleledelse. Dette har resultert i kraftige kutt i bemanningen etter skolens oppstart. Mye tyder på at disse vedtakene er gjort uten at politikerne har fått rettidig og sannferdig informasjon om den faktiske situasjonen ved skolen.

Vinteren 2022 sendte [daværende assisterende rektor Øystein Hanevik et varsel om tilstanden ved skolen](#), noe som førte til debatt og noe oppmerksomhet, men uten store konsekvenser.

Det store gjennombruddet i "Glommasvingen-saken" kom da rektor Ingrid Maria Ulheim og assisterende rektor Unni Mundal sa opp sine stillinger i februar 2024 uten åpenbare grunner. Dette ble utgangspunktet for Glåmdalens gravearbeid mot skolen og kommunen, som har avdekket store mangler både ved skolen og kommunens håndtering av situasjonen.

Som et resultat av Glåmdalens journalistikk har både kommunedirektør Anita Orlund og kommunalsjef for oppvekst, Kristin Granne, forlatt sine stillinger. Kommunen har nå et helt annet bilde av situasjonen ved skolen.

Saken og oppfølgingssaker er produsert av flere av Glåmdalens journalister, med Liv Rønnaug Bjerke Lilleåsen som pådriver og hovedjournalist. Andre involverte journalister inkluderer Jesper Holmen Strømstad, Benedicte Bratås, Per Håkon Pettersen og Lars Fogelstrand.

Saksføljetongen er primært ledet av ansvarlig redaktør (konst.) Terje Sundby eller nyhetsredaktør (konst.) Fredrik Økstad Sandberg.

2. Metodebeskrivelse og vurderinger

Generelt/bakgrunn

Glåmdalen har fulgt både skolesektoren og Glommasvingen skole tett over flere år. Denne rapporten beskriver arbeidet som er utført fra januar/februar 2024 og fram til høsten 2024. Det er i denne perioden vi som redaksjon oppnådde et gjennombrudd journalistisk, som førte til store konsekvenser for flere sentrale personer i sakskomplekset.

Nyhetsmeldingen som startet det hele

20. februar kom en tilsynelatende uskyldig nyhetstips om at rektor Ingrid Maria Ulheim og assisterende rektor Unni Mundal hadde sagt opp sine jobber ved Glommasvingen skole i Sør-Odal. Gjennom kildearbeid blant foreldre ved skolen fikk vi denne informasjonen samtidig som de ansatte. Notatet inneholdt ingen begrunnelse for oppsigelsene, noe som gjorde at vi intensiviserte gravingen i saken.

(Se lenke 1)

Lærerprotesten som eskalerte saken

Kort tid etter uttrykte lærerkollegiet sin ubetingede støtte til de to lederne, og de varslet en felles aksjon der lærerne ikke ville møte på jobb. Dagen etter var over 80% av de drøyt 100 lærerne ved skolen fraværende, noe som førte til at kommunen måtte stenge skolen og sende elevene hjem.

(Se lenke 2 og 3)

Måltrettet satsing og organisering i redaksjonen

På dette tidspunktet opprettet Glåmdalens redaksjon en intern gruppe med Liv Rønnaug Bjerke Lilleåsen som hovedansvarlig journalist. Den løpende reportasjeledelsen ble håndtert av ansvarlig redaktør Terje Sundby. Nyhetsredaktør Fredrik Økstad Sandberg og journalist og nyhetsleder Benedicte Bratås var også med for å sikre god informasjonsflyt. Journalistene Lars Fogelstrand og Martha-Lill Nordby Hansen ble også koblet på, grunnet deres kildenettverk i kommunen. Journalistene Jesper Holmen Strømstad og Per Håkon Pettersen har også bidratt i deknningen av saken.

Følgetongen som skaper krevende kildehåndtering

De påfølgende dagene pågikk et stort kildearbeid i redaksjonen. Vi snakket med lærere, foreldre, elever, politikere, samt rektor og assisterende rektor, for å avdekke årsakene til oppsigelsene. Kildearbeidet avslørte motstridende oppfatninger om både årsakene til oppsigelsene, tilstanden ved skolen, og forholdet mellom skole og skoleeier/kommune.

Flere saker belyste en skole med altfor knappe ressurser, svak ledelse og manglende dialog med skoleeier og faginstanser som PPT (Pedagogisk-psykologisk tjeneste), BUP (Barne- og ungdomspsykiatrien) og barnevernet. Dette førte til et høyt konfliktnivå i lokalmiljøet. Her så vi på antall saker hos Statsforvalteren og kartlagt hvor lite penger Sør-Odal kommune bruker på skolen sammenlignet med tall fra andre skoler i Innlandet. Vi graver oss også fram til budsjett-tallene for skolen, hvor skoleeier hevder at budsjettet er styrket. Men tar man

konsumprisindeksen med, er dette i realiteten en svekkelse. Tallene er klare på at Glommasvingen skole har blitt nedprioritert helt siden åpningen i 2019.

For redaksjonens del kommer det høye konfliktnivået til syne gjennom særlig Liv Rønnaug Bjerke Lilleåsens ekstremt omfattende kildekontakt med elever, lærere, foreldre, FAU, faginstanser og politikere, og til alle døgnets tider. Kilder overøser oss i perioder med tips, informasjon og innsikt, og mange ganger skyves skolebarna foran i kildenes ønske om å påvirke. Det store informasjonstilfanget kan tilskrives journalistens troverdighet og tillit i lokalmiljøet, som blant annet ble bygget opp etter varslersaken der tidligere assisterende rektor varslet om forhold ved skolen vinteren 2022.

Gjennom dette arbeidet graver vi i dokumenter som vi får innsyn i, og vi går gjennom kommunestyrepapirer og kontrollutvalgsreferater fra helt tilbake til 2020. [Her går det tydelig fram at kontrollutvalget sa tydelig ifra til kommunestyret om at skoleeier må ta grep](#). Men ingenting skjedde. Senere i april startet Arbeidstilsynet gransking av skolen.

Saken som ga innsikt i oppsigelsene

I denne fasen avdekker vi, ved hjelp av god kildepleie over lang tid, at en av årsakene til at rektor Ingrid Ulheim sa opp sin stilling var at hun hadde blitt overprøvd i en enkeltsak knyttet til en enkeltelev. Tiltaket ble vurdert ulovlig og omgjort av kommunalsjef for oppvekst, Kristin Granne. Saken ble på kort tid karakterisert som alvorlig av Statsforvalteren i Innlandet. Statsforvalteren ba eksplisitt om at skolen skulle bruke mindre nedsettende begreper om eleven. Man kan blant annet lese; **“Statsforvalteren ber skolen om å vurdere om de kan beskrive eleven mer hensynsfullt og med tilstrekkelig fokus rettet mot å forstå eleven”**.

(Se lenke 4)

Barn og journalistisk etikk

Denne saken medførte svært krevende etiske vurderinger. Foreldrene til denne enkelteleven er ressurssterke og verner barna mot kampen de kjemper mot skolens vedtak. De ønsker å fortelle historien, men ikke på bekostning av barnas trygghet.

- Hvordan omtaler man en slik sak, og samtidig ivaretar barnas personvern?
- Hvordan får vi fram alvoret i saken, og samtidig ivaretar dette hensynet?
- Hvilke hensyn og avveininger vektet opp mot hverandre i denne situasjonen?

De etiske problemstillingene var mange. Omtaler om barn og barns skolehverdag er krevende i seg selv. Også særlig i en kritikkverdig kontekst. Saker kan hefte ved barn for alltid i dagens digitale hverdag. De etiske vurderingene blir særlig krevende i saker der barna selv ikke var klar over at de var uvitende “brikker” i et spill for å kritisere skolens ledelse. Kilder har alltid et motiv. Det må man som journalist bare erkjenne, men vurderingen blir alltid; når man kan leve med motivet fordi det journalistiske samfunnsoppdraget veier tyngre? I dette tilfellet ble vår vurdering at de faktiske forholdene, dokumentert av blant annet Statsforvalteren, at historien kastet nødvendig lys over de uklare forholdene rundt rektor Ulheim og assisterende rektor Mundals plutselige avgang. Dermed konkluderte vi med at informasjonsbehovet og den allmenne interessen trumfet vår kildekritikk i dette tilfellet.

Hva gjør man når rektor Ulheim i sin samtidig imøtegåelse krever å bli sitert på detaljer som kan kompromittere barnas identitet i saken? Det var nemlig tilfellet i denne saken. Detaljene var egnet til å innsnevre utvalget potensielle elever i så stor grad, at det i praksis ville ha identifisert barna. Her ble det gått flere runder knyttet til denne samtidige imøtegåelsen, og selv om vi aldri «ble enige» med kilden, landet vi etter vår mening en imøtegåelse som ivaretok rektors kontradiksjonsrett (retten til å imøtegå påstander). Det var en samlet redaksjonell beslutning å begrense detaljgraden i imøtegåelsen for å ivareta barnas personvern.

Vi påberoper oss ikke at vi fant den perfekte måten å løse denne saken på. Men vi hadde mange runder med alle kilder, mange møter i redaksjonen der etikken ble vurdert helt ned på detaljnivå i alle sakens aspekter. Vi følte at vi landet en nyhetssak som står seg og som samtidig ivaretar den svakeste parten i dette sakskomplekset, nemlig barna.

Saken ble trolig den kraftigste enkeltpubliseringen i “Glommasvingen-saken” og sannsynligvis den mest vesentlige faktor i at en rekke ledere i tiden etter dette forlot jobbene sine i protest.

Hovedreporter Liv Rønnaug Bjerke Lilleåsen oppsummerer det slik:

«Ikke bare har det vært utfordringer presseetisk, men også i møtet med mange personer som ikke er vant til å uttale seg til media. Gjennom åpenhet med blant annet sitatsjekk og å opplyse intervjuobjektet om hva vi bruker/ikke bruker og god informasjon om når saken blir publisert, har bidratt til at alle fronter av denne konflikten har følt seg hørt og at de kjenner seg igjen i saken som blir publisert.»

Konsekvensene kommer fram - toppene trekker seg

Etter denne saken fortsetter det å komme en flom av tips og informasjon til oss, som utløser enkeltsaker i føljetongen.

(Se lenke 5, 6 og 7)

I redaksjonen pågår det i denne fasen også et omfattende innsyns- og researcharbeid for å finne ut av detaljer rundt forskjellige varslersaker, detaljer rundt skolens ressursituasjon og dialog mellom skole og kommune. Glåmdalen avslører da en sterk isfront mellom skoleledelsen og skoleeier, som slutt medfører at både kommunedirektør Anita Orlund og kommunalsjef Kristin Granne trer ut av sine stillinger.

(Se lenke 8, 9, 10, 11 og 12)

Det avsløres også en generell ukultur i både det administrative og politiske miljøet i kommunen. Misnøye, arbeidsvegring og mangelfull internkommunikasjon har preget kommunen i lang tid. Tilliten viser seg å være på kritisk bunnivå. Det kommer frem at folkevalgte politikere ikke har fått sannferdig informasjon om skolens tilstand. Ikke bare er dialogen mellom skole og kommuneadministrasjon konfliktfylt, men den er også preget av personlige interesser og agendaer.

(Se lenke 13 og 14)

Også her er kildearbeidet massivt og kildekritikken det viktigste arbeidsverktøyet vi har. Vi velger å lytte til alle selv om det er ekstremt tidkrevende. Vi blir tidlig enige om at alle

opplysninger som tilflyter oss må ettergås og bekreftes nøye av flere kilder før de kan benyttes i publiseringer. Denne kildekritikken er kanskje den viktigste journalistiske innsatsen i denne saken.

Hovedreporter Liv Rønnaug Bjerke Lilleåsen beskriver det slik:

«Fra å være en sak “man ikke snakker om” til å bli en sak hvor “alle” vil uttale seg og “alle” mener noe. Den store utfordringen har vært å ta hensyn til barna... det kan være belastende å se skolen sin i media så ofte som denne saken har vært... Fokuset er barna, og at alle barn har rett til å bli sett og hørt, og å få den oppfølgingen de har krav og rett på.»

Kjeden av mangler og kritikkverdige forhold, som Glåmdalen over tid klarer å få bekreftet og belyst for offentligheten, kulminerer til slutt i denne saksføljetongen, som vi har kalt “Glommasvingen-saken”. [For en best mulig helhetsoversikt over sakens omfang anbefales det å lese denne saken](#). Se også lenke med et stort utvalg av Glåmdalens publiserte saker.

(Se lenke 15)

Ukultur på offentlighetsprinsippet under lupen

Gjennom Glåmdalens nitidige arbeid, særlig innenfor innsyn og offentlighet, har vi også påpekt og påklaget en rekke forhold som strider mot både offentlighetsloven og forvaltningslovens grunnprinsipper om åpenhet i forvaltningen. Vi har utfordret [lovligheten knyttet til politiske møter som er holdt utenfor de offisielle møtebøkene](#). Vi har avslørt ulovlige hemmelige møter. Vi har utfordret ulovlig lukking av møter, [satt fingeren på en svært tvilsom kommunikasjons- og presseinstruks](#). Vi har [påpekt forsøk på ulovlige vedtak der kommunestyret instruerer kommunedirektøren i ansettelsen av nye rektor](#) og vi har påpekt mangelfull journalføring og generell mangelfull forståelse av prinsippet om offentlighet i forvaltningen. Vi har påklaget disse forholdene, både enkeltvis, og samlet sett til Statsforvalteren, som har varslet oppfølging og veiledning av kommunen for å sikre lovlig drift.

(Se vedlegg 1 og 2).

I sitt veiledningsskriv til kommunen skriver Statsforvalteren blant annet følgende:

«Statsforvalteren finner likevel grunn til å gi veiledning om gjeldende regler knyttet til punktene 1, 2 og 4»

og:

«Vi anmoder kommunen om å gå gjennom sine rutiner på de områdene klagen gjelder, for å sikre at praksis er i henhold til aktuelt regelverk.»

Store konsekvenser - en bedre framtid

Totalt har “Glommasvingen-saken” avstedkommet et voldsomt antall saker. Saken har fått store konsekvenser for hvordan kommunen driver sin skoletjeneste. Den har gitt ringvirkninger langt utover den enkelte kommune og saken fått nasjonal oppmerksomhet i en rekke riksmidier flere ganger. Men ingen har gravd dypere, vært tettere på eller holdt tak i saken på den måte vi har gjort. Det ble i tiden etter igangsatt en stor prosess i kommunen. De har i høst ansatt en ny rektor ved Glommasvingen skole, og nye ledere i

nøkkelposisjoner. De har ansatt en ny kommunedirektør, samt nye kommunedirektører innenfor både helse og mestring, oppvekst og HR/Personal.

(Se lenke 16)

Kommunen har også som følge av Glåmdalens undersøkende journalistikk for første gang innført et eksternt varslingsmottak for å sikre bedre håndtering av varslinger av kritikkverdige forhold i framtida.

Hovedreporter Liv Rønnaug Bjerke Lilleåsen beskrev det slik i sommer:

«Glåmdalens dekning har bidratt til en skikkelig oppvask i toppledelsen i Sør-Odal kommune og om debattklima rundt Glommasvingen skole. Jeg vil også tro at lokalavisas rolle i distriktet har vokst seg større, og at innbyggerne virkelig ser betydningen av pressens rolle. For eksempel kan vi nevne at Sør-Odal kommune er blant få kommuner i landet som behandler varsler internt, men kommunen jobber nå med å bli del av KPMGs eksterne varslingsmottak. Dette vil skje i løpet av juni, ifølge det siste kontrollutvalgsmøtet».

Det er etter Glåmdalens avsløringer tilført betydelige ressurser til Glommasvingen skole. Vår avslørende journalistikk avdekket at skolen ble drevet på kritikkverdig lavt driftsnivå. Skolen fortsetter å få oppfølging fra Oppfølgingsordningen fra Utdanningsdirektoratet. Det er opprettet flere arenaer og kontaktpunkter mellom skole, administrasjon og folkevalgte for å sikre at korrekt informasjon når ut til alle berørte og beslutningsdyktige instanser fortløpende. Det er også tatt tak i arbeidsmiljøet og klimaet i det administrative og politiske miljøet i kommunen.

(Se lenke 17 og 18)

I sum mener vi at Glåmdalens iherdige journalistiske innsats har ført til at skolen og kommunen nå er betydelig bedre rustet til å drifte forsvarlig og lovmessig i framtida. Vår journalistikk har fått betydelige konsekvenser for enkeltpersoner, enkeltelever, en hel skole med over 800 elever og 110 lærere, et forvaltningsystem og en kommune. En hel kommune fikk takket være vår journalistikk muligheten til å ta en restart og etablere bedre rutiner. Vi mener at vår journalistikk har reddet enkeltskjebner og spart samfunnet for framtidige utgifter. Men mest av alt mener vi at vi har bidratt til et bedre framtidig samfunn i kommunen, og grunnlag for bedre og mer fornuftig bruk av fellesskapets midler.

Hovedreporter Liv Rønnaug Bjerke Lilleåsen oppsummerer saken slik:

«Det har også vært svært givende å jobbe med en slik sak som journalist - ved å se at en sak man har jobbet med i flere år får ordentlige følger og konsekvenser».

3. Vedleggs- og lenkeliste

Lenke 1: <https://www.glomdalen.no/reaktor-og-assisterende-reaktor-sier-opp/s/5-19-1483296>

Lenke 2:

<https://www.glomdalen.no/glommasvingen-larere-i-protest-vurderer-a-ikke-mote-pa-jobb/s/5-19-1483630>

Lenke 3: <https://www.glomdalen.no/holder-glommasvingen-skole-stengt/s/5-19-1483679>

Lenke 4:

<https://www.glomdalen.no/na-vurderer-foreldrene-a-politianmelde-skolen/s/5-19-1485913>

Lenke 5:

<https://www.glomdalen.no/nok-en-leder-sier-opp-ved-glommasvingen-skole/s/5-19-1491325>

Lenke 6:

<https://www.glomdalen.no/motte-larerne-pa-glommasvingen-det-ga-meg-et-sterkt-inntrykk/s/5-19-1491688>

Lenke 7:

<https://www.glomdalen.no/fau-basert-pa-det-vi-vet-har-vi-ikke-tillit-til-skoleeier/s/5-19-1492839>

Lenke 8:

<https://www.glomdalen.no/kommunedirektoren-gar-pa-dagen-far-1-3-mill-i-etterlonn/s/5-19-1497022>

Lenke 9: <https://www.glomdalen.no/granne-ferdig-som-kommunalsjef/s/5-19-1506199>

Lenke 10:

<https://www.glomdalen.no/flere-varsler-mot-sor-odal-kommune-og-avgatt-kommunedirektor/s/5-19-1499704>

Lenke 11: <https://www.glomdalen.no/flere-varsler-pa-kommunalsjefen/s/5-19-1500598>

Lenke 12:

<https://www.glomdalen.no/flere-varsler-mot-sor-odal-kommune-innbyggerne-reagerer/s/5-19-1499849>

Lenke 13: <https://www.glomdalen.no/det-koker-i-sor-odal-misnoyen-vokser/s/5-19-1496095>

Lenke 14:

<https://www.glomdalen.no/irettesatte-ordforeren-nei-knut-denne-krisa-har-vi-ikke-handtert-riktig/s/5-19-1498335>

Lenke 15:

<https://www.glomdalen.no/glommasvingen-krisa-her-er-alle-publiserte-saker/x/5-19-1487278>

Lenke 16:

<https://www.glomdalen.no/disse-vil-bli-reaktor-ved-glommasvingen-skole/s/5-19-1546231>

Lenke 17:

<https://www.glomdalen.no/ovrums-knallharde-oppgjor-begynner-man-a-true-folk-er-vi-ute-pa-et- alvorlig-feil-spor/s/5-19-1531172>

Lenke 18:

<https://www.glomdalen.no/ordforeren-om-glommasvingen-na-ma-vi-roe-ned-og-samle-oss/s/5-19-1515801>

Vedlegg 1: Glåmdalens klage på kommunens anvendelsen offentlighetsprinsipper

Vedlegg 2: Statsforvalterens veiledningsskriv til Sør-Odal kommune etter Glåmdalens klage.